

менеджменту. Подальші дослідження варто направити на комплексне управління процесами на виробництві, розширивши управління за календарними строками та передбачаючи заходи по закінченню цільового терміну його дії.

Список використаних джерел:

1. Андреева Т.Є. Проектный менеджмент как засіб досягнення мети підприємства / Т.Є. Андреева, Т.Е. Петровська, Т.С. Титар // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2011. – № 34. – С. 364–370.
2. Гейзлер П.С. Управление проектами. [Учебн. пособие] / П.С. Гейзлер, О.В. Завьялова. – Мн.: БГЭУ, 2005. – 255 с.
3. Рослинництво України: стат. збірник за 2012 рік / Державна служба статистики України; за ред. Н.С. Власенко. – К., 2013. – 180 с.
4. Управління проектами: навч. посібник / за ред. О.В. Ульяновченка та П.Ф. Цигікала. – Харків: ХНАУ ім. В.В. Докучаєва, 2010. – 522 с.
5. Федішин Б. Розвиток підприємств на основі проектного менеджменту [Електр. ресурс] / Б. Федішин, П. Євтух // Соціально-економічні проблеми і держава. – 2012. – Вип. 2(7). – С. 272–276. – Режим доступу: <http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/123456789/1289/1/11fbpno.pdf>.

Рецензент – д.е.н., професор Ульяновченко О.В.

УДК: 336.2:336.02:631.11

ВПЛИВ ОЦІНКИ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ НА ПОДАТКОВУ ПОЛІТИКУ ПІДПРИЄМСТВА

Фуга К. С., аспірант; Кучерук В. В., магістрант
Полтавська державна аграрна академія

Розглянуто окремі наукові підходи до трактування сутності категорії «податкової політика підприємства» крізь призму визначення необхідних складових елементів процесу її формування. Узагальнено теоретичні напрацювання щодо механізму обчислення рівня податкового навантаження та визначення його впливу на діяльність підприємства. Систематизовано взаємозв'язки між податковою політикою, податковою системою та податковим навантаженням, що має відображати позитивний вплив на діяльність суб'єктів підприємницької діяльності різних організаційно-правових форм. Доведено необхідність диференційовано підходу до вибору методичного інструментарію для оцінки системи оподаткування підприємства в частині аналізу діючого на ньому податкового режиму. Обґрунтовано необхідність систематичного аналізу діючої системи оподаткування підприємства за різними показниками для прийняття ефективних управлінських рішень в сфері його податкової політики.

Several specific scientific approaches to the interpretation of the essence of the category of «tax policy enterprise» through the prism defining the necessary components of the process of its formation. Theoretical developments on the mechanism for calculating the tax burden and to determine its impact on the company. Systematized the relationship between tax policy, tax system and tax burden, which should reflect a positive effect on businesses of different legal forms. The necessity of a differentiated approach to the choice of methodological tools for assessing tax system enterprise. in the analysis of the current tax regime on it. The necessity of a systematic analysis of the current system of taxing companies on various parameters for effective management solutions in the area of its tax policy.

Постановка проблеми. Історія розвитку системи оподаткування свідчить про те, що податки можуть бути не лише джерелом наповнення бюджетів різних рівнів, а й інструментом регулювання тих чи інших соціально-

економічних процесів, перерозподілу доходів між членами суспільства, стимулювання окремих видів господарської діяльності та обмеження розвитку інших тощо. Податки впливають на платоспроможність та фінансову стійкість підприємства, формування його фінансових ресурсів та інвестиційну діяльність, конкурентоспроможність продукції та загалом на поведінку підприємців щодо будь-якої діяльності – операційної, інвестиційної чи фінансової. Рівень цього впливу залежить від системи оподаткування – самих податків, рівня їх фіскальності, методів їх справляння, стабільності та досконалості системи.

Свідоме використання державою податків для досягнення певної мети проходить у рамках її податкової політики. Тобто, існує взаємозв'язок між податковою політикою, яку впроваджує держава, та податковим менеджментом, що має здійснювати кожне підприємство для усунення негативних наслідків та мінімізації податкового навантаження на нього. Від того, наскільки ефективно підприємство вирішить податкові проблеми при формуванні стратегії свого розвитку, залежать можливості не тільки його економічного зростання, але й суспільного виробництва в цілому.

Саме тому, однією із стратегічних цілей розвитку підприємства є розробка економіко-організаційного механізму його адаптації до умов нестабільного податкового середовища з урахуванням ринкових механізмів розподілу податкового навантаження, обґрунтування необхідності управління податками на підприємстві. А це можливо здійснити лише на основі аналізу показників податкового навантаження підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед найбільш суттєвих наукових розробок стосовно розробки адекватних механізмів аналізу податкового навантаження, та його оцінки рівня впливу на формування податкової політики на макроекономічному рівні, слід відмітити праці таких вчених, як: Адонін С. В. [1], Педько А. П. [6], Ряба О. І. [7], Гончарук Н. В., Чухно А. А. Віддаючи належне їх науковому доробку, зауважимо, що в їх працях здебільшого розглядаються проблеми податкового менеджменту підприємства в цілому, і лише незначною мірою – аналіз системи оподаткування. Даний факт обумовлює доцільність продовження наукових пошуків за обраною темою.

Постановка завдання. Метою даної наукової статті є з'ясування теоретичних основ формування податкової політики в Україні та впливу на рівень її ефективності, як загального показника податкового навантаження, так і його значень в розрізі окремих видів операцій з одночасним дослідження та систематизація показників аналізу системи оподаткування (податкового навантаження) підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ефективність функціонування податкової системи держави, реалізація її фіскальної та регулюючої функції в повній мірі безумовно залежить від оптимального податкового навантаження на суб'єктів підприємництва.

Податкова політика – це діяльність щодо встановлення і стягнення податків. Тобто формування державних доходів за рахунок постійних і тимчасових джерел, визначення видів податків, платників, об'єктів, ставок, наявності пільг, механізму зарахування. При створенні своєї податкової політики

держава завдяки збільшенню або скороченню обсягів податкових надходжень, зміни форми оподаткування, податкових ставок, тарифів, звільнення від оподаткування окремих галузей чи існування спеціальних умов оподаткування може сприяти зростанню, або навпаки, спаду виробництва, створенню робочих місць та умов для розвитку пріоритетних галузей економіки, покращення стану окремих територій.

Як вважає Адонін С. В., податкова політика є основним інструментом створення в Україні стабільної системи оподаткування, завданням якої є забезпечення достатнього обсягу надходжень платежів до бюджетів усіх рівнів, ефективного функціонування економіки держави, справедливого підходу до оподаткування всіх категорій платників податків, а також створення умов для подальшої інтеграції України у світове співтовариство [1, с. 5].

Суть, структура та роль системи оподаткування визначаються податковою політикою, що є виключним правом держави, яка самостійно проводить цю політику в країні, виходячи із завдань соціально-економічного розвитку. Через податки, пільги та фінансові санкції, а також обов'язки по сплаті податків і відповідальність за порушення норм податкового законодавства, які виступають невід'ємною частиною системи оподаткування, держава висуває єдині вимоги до ефективного ведення господарства в країні. Тобто, завдяки функціонуванню податкової політики формується податкова система країни.

Стратегія проведення податкової політики в Україні, за словами Мартиненка В., повинна спиратись на ґрунтовну теоретичну базу, максимально враховувати відмінність перехідного стану економіки держави. Якщо податки економічно не обґрунтовані, то вони пригнічують і розвиток підприємств, і стимули до праці та спричиняють несправедливий перерозподіл доходів між соціальними групами [5].

Значним фіскальним показником є податкове навантаження. Податкове навантаження, за твердженням Левченко Н. М., – це сукупність ефектів впливу податків на економіку в цілому або на окремих платників. Це міра, ступінь, рівень економічних обмежень, що виникають внаслідок відрахування грошових засобів на сплату податків, відволікання їх від інших можливих напрямків використання. Фактично, це показник ефективності податкової політики, що впливає на наповнення державних доходів, рівень податкових надходжень у структурі ВВП та частку ВВП на душу населення [4].

Розмір загального податкового навантаження регулюється не лише завдяки зміні податкових ставок, а й за допомогою збільшення чи зменшення обсягів податкових пільг для певних суб'єктів господарювання.

Слід зазначити, що діюча податкова система України на даний час не є досконалою. Так, існування значного переліку податкових пільг, спеціальних умов та пропозицій оподаткування створюють бар'єри для розвитку податкової політики. Адже, при цьому спостерігається нерівномірність податкового навантаження на окремі групи господарювання. Оскільки порівнювати абсолютні показники податкового навантаження не завжди є правильним і доцільним, то як же не помилитися при обранні системи оподаткування для свого підприємства? Для цього й розробляються показники, які характеризують

податкове навантаження підприємства. І на основі їх розрахунку можна обрати більш вигіднішу із систем.

На сьогоднішній день на вітчизняних теренах не існує загального підходу до розробки та розрахунку показників аналізу податкової системи підприємства, таких як при аналізі фінансового стану чи деяких його складових. Однак такі показники існують, одні з яких є схожими, а інші – кардинально різняться. Тому важливо обрати ті показники, які найбільш точно охарактеризують різницю між системами оподаткування та систематизувати їх.

Систематизація окремих показників полягає в їх розподілі на групи, що представлені на рис. 1.

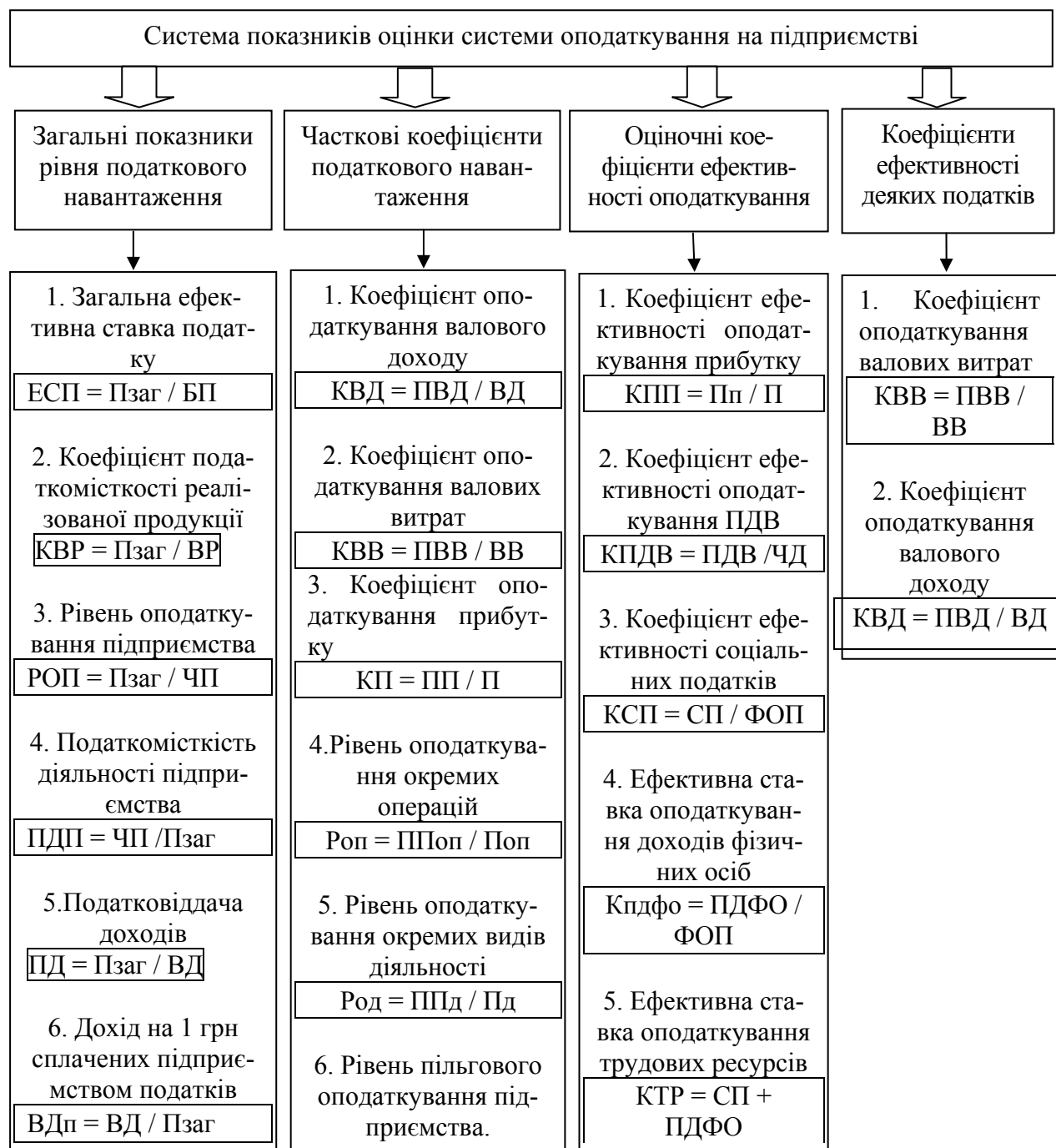

Рис. 1. Узагальнений за групами перелік можливих для використання показників оцінки системи оподаткування на підприємстві

Загальні показники податкового навантаження характеризують сукупне податкове навантаження підприємства відносно до отриманих прибутків, виготовленої продукції та ін. (табл. 1).

Таблиця 1

Методика розрахунку та економічний зміст загальних показників податкового навантаження

Показник	Методика розрахунку	Економічний зміст
Загальна ефективна ставка податку	$ЕСП = Пзаг / БП$	Показує відношення загального обсягу податкових відрахувань до бази оподаткування
Коефіцієнт податкомісткості реалізованої продукції	$КВР = Пзаг / ВР$	Визначає питому вагу загальних податкових платежів, які здійснює підприємство в бюджет з суми виручки від реалізації
Рівень оподаткування підприємства	$РОП = Пзаг / ЧП$	Показує співвідношення суми загальних податків до чистого прибутку за певний період
Податкомісткість діяльності підприємства	$ПДП = ЧП / Пзаг$	Показник обернений до рівня оподаткування підприємства, показує кількість прибутку отриманого на 1 грн сплачених податків
Податковіддача доходів	$ПД = Пзаг / ВД$	Визначає питому вагу загальних податкових платежів, які здійснює підприємство в бюджет з валового доходу
Дохід на 1 грн сплачених підприємством податків	$ВДп = ВД / Пзаг$	Показник обернений коефіцієнту податковіддачі доходів.

Наведені в табл. 1 показники, широко використовуються у практиці аналізу системи оподаткування підприємства. Вони, хоча й характеризують податкове навантаження в цілому, однак не можуть повністю оцінити його. Для такої характеристики потрібно розрахувати показники та коефіцієнти трьох наступних груп.

Доцільно зазначити, що дані показники не мають певних нормативних значень, оскільки для різних підприємств будуть прийнятними і ефективними ті системи оподаткування, при розрахунку яких дані коефіцієнти можуть кардинально різнитися. Розрахунок цих коефіцієнтів дає змогу вибрати найефективнішу між декількома системами оподаткування, якими може користуватися підприємство.

Наступною групою показників є часткові коефіцієнти, які більш конкретно характеризують податкове навантаження, оскільки дають змогу зрозуміти які операції, чи яка з видів діяльності на підприємстві зазнає більшого податкового тиску. Ці розрахунки дають змогу приймати рішення щодо відмови від якоїсь частини діяльності (або операцій) чи навпаки (яскравим прикладом є співпраця з постачальниками, або покупцями, які мають пільги або виготовлення продукції, до якої застосовується менша податкова ставка).

Однак, дані показники не характеризують податкове навантаження в розрізі окремих податків. Це можливо зробити на основі розрахунку коефіціє-

ентів ефективності деяких податків:

Коефіцієнт ефективності оподаткування прибутку:

$$\text{КПП} = \text{Пп} / \text{П} \quad (1.1);$$

Коефіцієнт ефективності оподаткування ПДВ (показує питому вагу ПДВ в чистій виручці від реалізації):

$$\text{КПДВ} = \text{ПДВ} / \text{ЧД} \quad (1.2);$$

Коефіцієнт ефективності соціальних податків (показує відношення соціальних податків, сплачених підприємством до цільових фондів до бази оподаткування):

$$\text{КСП} = \text{СП} / \text{ФОП} \quad (1.3);$$

Ефективна ставка оподаткування доходів фізичних осіб (показує середню ставку ПДФО по підприємству):

$$\text{Кпдфо} = \text{ПДФО} / \text{ФОП} \quad (1.4);$$

Ефективна ставка оподаткування трудових ресурсів (показує загальне податкове навантаження на фонд оплати праці, тобто загальний рівень оподаткування трудових ресурсів):

$$\text{КТР} = \text{СП} + \text{ПДФО} \quad (1.5)$$

Остання група показників – оціночні коефіцієнти ефективності оподаткування. Вони складається з двох коефіцієнтів: коефіцієнт оподаткування валових витрат та коефіцієнт оподаткування валових доходів. Механізм розрахунку даних показників розглядався вище в групі часткових коефіцієнтів, але в теорії їх іноді виокремлюють в окрему групу. Також можливе дослідження та аналіз структури податкового навантаження, який показує частку кожного із податків в загальній структурі податкового навантаження підприємства.

Як зазначалося вище, даний перелік коефіцієнтів та показників, за допомогою яких можна досліджувати податкове навантаження та ефективність системи оподаткування підприємства, не є повним. Однак, такої кількості цілком достатньо для детального аналізу.

Висновки. Успішне функціонування підприємства в сучасних умовах на рівні з рядом інших факторів неможливе без досконалої податкової політики підприємства. Ефективна податкова політика повинна орієнтуватись на пошук оптимальних методів вилучення податків та рівня податкового навантаження для стимулювання економічного зростання. Так, формування податкової політики підприємства – складний і тривалий процес, який вимагає комплексного дослідження поточної ситуації з усебічним аналізом альтернатив для вибору найбільш оптимальної системи оподаткування. Різноманітність форм господарювання і можливість використання податкових пільг та спеціальних податкових режимів значно розширюють спектр можливостей зниження податкового навантаження при формуванні податкової політики підприємства.

Список використаних джерел:

1. Адонін С. В. Поняття державної податкової політики в Україні / С. В. Адонін // Держава та регіони. [Серія: Економіка та підприємництво]. – 2011. – № 5. – С. 5 – 9.
2. Андрущенко В. Л. Ризики – сигнали тривоги в оподаткуванні / В. Л. Андрущенко, Т. В. Тучак // Науковий вісник Нац. ун-ту державної податкової служби України. – 2010. – № 2. – С. 36–39.
3. Інформаційно-документаційний фонд Ради Європи в Україні // www.coe.kiev.ua.

4. Левченко Н. М. Систематизація методик оцінки податкового навантаження на суб'єктів господарювання / Н. М. Левченко // Сталій розвиток економіки. – 2011. – № 6. – С. 270 – 275.

5. Мартиненко В. Податкова політика України та її вдосконалення з метою активізації інвестиційної діяльності / В. Мартиненко // Формування ринкових відносин в Україні. – 2008. – № 2. – С. 46–51.

6. Педько А. Система регресивного налогообложення: сутьность и экономический потенциал / А. Педько // Биз-нес-Информ. – 2005. – № 1 – С. 13-14.

7. Ряба О. І., Реформування податкової системи України в контексті міжнародної інтеграції / О. І. Ряба, Н. В. Гончарук // Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. – № 2. – Т. 2. – С. 212 – 215.

Рецензент – к.е.н., професор Аранчій В.І.

УДК 338.5

РОЗВИТОК АГРАРНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ ТА РОЛЬ ДЕРЖАВИ У ЦЬОМУ ПРОЦЕСІ

Шарко І.О., к.е.н., доцент

Харківський національний аграрний університет ім. В. В. Докучаєва

У статті проведено оцінку темпів зміни основних виробничих показників розвитку аграрного сектору України протягом 2000 – 2012 рр., а також проаналізовано основні напрями регулювання цього сектору державою. На основі зіставлення темпів зміни витратних і результативних показників діяльності сільгосппідприємств зафіксовано позитивні тенденції розвитку останніх. Аналіз взаємозв'язку сільськогосподарського виробництва країни та обсягів держпідтримки галузі засвідчив слабку залежність цих величин, а відповідно і низьку ефективність вжитих заходів. Головними стримуючими факторами розвитку аграрного сектору у подальшому визначено неефективність інституційної структури ринку і системи державного регулювання, дефіцит вільних грошових коштів для реалізації інноваційних розробок, нестабільність виробництва, запусніння сільських територій, застарілість технологій і технічної бази, екологічні загрози.

Assessment of the rate of change of key performance indicators of the agricultural sector of Ukraine for 2000 - 2012 years is made in the article. The main directions of state regulation of the agrarian sector analyzed. Observed positive trends of agricultural development on the basis of comparison of the rate of change of consumables and effective performance of their activities. Analysis of the relationship of agricultural production in the country and state support of industry showed a weak dependence of these quantities, and thus the low efficiency of the measures taken. The main constraints to further development of the institutional framework defined inefficiency, lack of available funds to implement the innovation, production instability, abandonment of rural areas, outdated technology and logistics, environmental threats.

Постановка проблеми. Аграрний сектор, безумовно, є одним з найважливіших секторів економіки України. За підсумками 2012 р. тут створено 9 % валової доданої вартості при використанні лише 3 % основних засобів і 6,6 % капітальних інвестицій країни; реалізація сільгосппродукції та продуктів її переробки на зовнішні ринки забезпечила 26 % експортних валютних надходжень держави. У той же час в галузь сільського господарства залучено 69 % земельних і 15,6 % трудових ресурсів України [1]. Більше 14 млн громадян проживають у сільській місцевості і потребують особливої уваги з боку держави в плані забезпечення гідних соціальних та економічних умов життя.